

УДК 338.48+352/354/477  
JEL L83, M19  
DOI 10.31375/2226-1915-2022-1-132-144.

УДК 338.48+352/354/477  
JEL L83, M19  
DOI 10.31375/2226-1915-2022-1-132-144.

**РЕГИОНАЛЬНЫЙ ВЕКТОР  
РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В УКРАИНЕ**

**Т.Г. Сокол**

к.п.н., доцент,

доцент кафедры специальных туристических дисциплин

*Академия труда, социальных отношений  
и туризма, Киев, Украина*

**О.А. Фастовец**

к.п.н., доцент,

доцент кафедры туризма

*Национальный университет физического воспитания  
и спорта Украины, Киев, Украина*

**Аннотация.** На современном этапе развития общества туризм занимает одно из ведущих мест как культурный и экономический феномен. Он постоянно изменяет и расширяет круг видов и форм, предлагая все новые мотивы для путешествий. Сегодня туризм развивается в непростой эпидемиологической ситуации, усложненной политическими катаклизмами, которые выдвигают на первый план проблемы поиска новых местных ресурсов для создания актуальных предложений.

Данная статья посвящена комплексному рассмотрению проблем и перспектив регионального развития туризма в Украине. Развитие приоритетных направлений туризма, а именно, таких как внутренний и иностранный, стало возможным благодаря использованию туристско-рекреационных возможностей украинских регионов. Комплексное решение проблем развития регионального туризма в Украине требует дальнейшего изучения и совершенствования системы управления, использования региональных ресурсов и расширения инфраструктуры, подготовки квалифицированных кадров, создания уникального регионального предложения и решения проблем финансирования. В статье рассматривается опыт общественных и региональных туристических организаций, среди которых Национальная туристическая организация Украины. Рассмотрены возможности создания регионального туристического продукта на примерах конкретных видов туризма и региональных ресурсов, сделаны выводы относительно перспектив развития туризма в регионах и выдвинут комплекс предложений относительно усовершенствования подготовки квалифицированных региональных кадров и решения проблем финансирования.

**Ключевые слова:** туристический регион (дестинация), региональный туризм, НТО Украины, региональный турпродукт.

**РЕГИОНАЛЬНИЙ ВЕКТОР  
РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ**

**Т.Г. Сокол**

к.п.н, доцент,

доцент кафедри спеціальних туристичних дисциплін

*Академія праці, соціальних відносин і туризму,  
Київ, Україна*

**О.А. Фастовець**

к.п.н, доцент, доцент кафедри туризму

*Національний університет фізичного виховання  
і спорту України, Київ, Україна*

**Анотація.** На сучасному етапі розвитку суспільства туризм посів одне з провідних місць як культурний і економічний феномен. Він постійно змінює та розширює коло видів і форм, пропонує все нові мотиви для подорожей. Нині туризм розвивається в непростій епідемічній ситуації, яка ускладнюється політичними катаклізмами, що висуває на перший план проблеми пошуку нових місцевих ресурсів для створення актуальної пропозиції.

Дана стаття присвячена комплексному розгляду проблем та перспектив регіонального розвитку туризму в Україні. Розвиток пріоритетних напрямів туризму, зокрема, таких як внутрішній і іноземний, нині можливий завдяки використанню внутрішніх туристсько-рекреаційних можливостей українських регіонів. Комплексне вирішення проблем розвитку регіонального туризму в Україні вимагає подальшого вивчення і вдосконалення системи управління, використання місцевих ресурсів і розбудови інфраструктури, підготовки кваліфікованих кадрів, створення унікальної регіональної туристичної пропозиції та вирішення проблем фінансування. В статті висвітлено досвід громадських і регіональних туристичних організацій, зокрема, Національної туристичної організації України, розглянуті можливості створення регіонального туристичного продукту на прикладах конкретних видів туризму і регіональних ресурсів, зроблено висновки щодо перспектив розвитку туризму в регіонах та висунуто низку пропозицій щодо вдосконалення підготовки кваліфікованих регіональних кадрів та вирішення проблем фінансування.

**Ключові слова:** туристичний регіон (дестинація), регіональний туризм, НТО України, регіональний турпродукт.

© Сокол Т.Г., Фастовец О.А., 2021

UDC338.48+352/354/477

JEL L83, M19

DOI 10.31375/2226-1915-2022-1-132-144.

## REGIONAL VECTOR OF TOURISM DEVELOPMENT IN UKRAINE

**Tatyana Sokol**

PhD, Associate Professor,  
Associate Professor of the Department of Special Tourism Disciplines  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0855-26141>  
[tgsspectour@gmail.com](mailto:tgsspectour@gmail.com)

*Academy of Labor, Social Relations and Tourism, Kyiv, Ukraine*

**Oksana Fastovets**

PhD, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Tourism  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6932-735X>  
[fastovets\\_o@ukr.net](mailto:fastovets_o@ukr.net)

*National University of Physical Education and Sport of Ukraine, Kyiv, Ukraine*

**Abstract.** *At the present stage of development of society, tourism has occupied one of the leading places as a cultural and economic phenomenon. It is constantly changing and expanding the range of species and forms, offering new motives for travel. Currently, tourism is developing in a difficult epidemic situation, complicated by political cataclysms, which brings to the problem of finding new local resources to create a relevant proposal.*

*The article is devoted to a comprehensive consideration of the problems and prospects of regional tourism development in Ukraine. The development of priority areas of tourism, in particular, such as domestic and foreign is possible through the use of domestic tourist and recreational opportunities of Ukrainian regional now.*

*Comprehensive solution of regional tourism development in Ukraine requires further study and improvement of the management system, use of local resources and infrastructure development, training of qualified personnel, creation of a unique regional tourist offer and solving funding problems. Regional development of tourism is possible with the effective use of the internal potential of the region-managerial, resource, financial. The essence of activating managerial capacity is to shift the emphasis from direct public administration and regulation of regional development of tourism and recreation to: stimulation the formation of an effective autonomous regulatory mechanism in the regions; activation of the entrepreneurial element, the activities of individuals in ensuring such development; creation of the conditions for effective cooperation between public authorities, local governments and the private sector in the development of tourism through various mechanisms. Achieving the set goals lies in the way of involving public authorities, local governments, territorial communities and private initiative to active action. Therefore, local tourism organizations and tourist information centers are being setup at the department sand tourism departments of local state administrations, and the efforts of domestic and foreign (including international) public organizations are being actively involved. The experience of the National Tourist Organization of Ukraine (NTOU) is interesting in this topic. The article highlights the experience of public and regional tourism organizations, in particular the National Tourism Organization of Ukraine, considers the possibilities of creating regional tourism product on the examples of specific types of tourism and regional resources, draws conclusions on the prospects of tourism development in the regions and solving funding problems.*

**Keywords:** *touristic region (destination), regional tourism, NTO of Ukraine, regional tourism product.*

**Постановка проблеми.** Сучасний туризм – явище багатоаспектне та багатофункціональне. Розвиток туризму тісно пов'язаний із розвитком суспільства і на кожному його етапі відповідає стану продуктивних сил і виробничих відносин, що існують у даному суспільстві і залежить від умов, створених в суспільстві для його розвитку. В свою чергу, як мультигалузевий комплекс і складне соціальне явище, туризм здатен активно впливати на розвиток економіки, культури, політики, держав, зміну характеристик стану довкілля.

Добре розуміючи значення туризму для різних сторін розвитку держави уряди багатьох країн визначають туризм в колі пріоритетів своєї державної політики. В Україні це закріплено в законодавчих актах, зокрема, в Законі України «Про туризм». В статті 6 Закону зазначається: «Держава проголошує туризм одним з пріоритетних напрямів розвитку економіки та культури і створює умови для туристичної діяльності» [1].

Серед основних напрямів державної політики в туризмі, які мають сприяти його розвитку, такі як його законодавчо-нормативне регулювання, ліцензування туристичної діяльності, спрямування бюджетних коштів на його розвиток, статистичний облік і державний контроль, підтримка наукових досліджень та підготовки кадрів у галузі туризму.

Але вихід України на світовий туристичний простір, досягнення міцної позиції та успіху на світовому та вітчизняному ринку туристичних послуг вимагає наявності якісного туристичного продукту, що міг би користуватися стабільним попитом у

потенційного споживача. Для цього необхідно визначити пріоритетні види туризму для різних територій, надати детальну оцінку наявним туристичним ресурсам та визначити можливість їх використання для розробки туристичного продукту; вивчити стан наявної інфраструктури та кадрового забезпечення, оцінити його відповідність ресурсному потенціалу та визначити позиції необхідних змін. Ця робота вимагає конкретного підходу і може бути добре виконана тільки на рівні окремих територій. Тому забезпечити успішний розвиток туризму може тільки оптимальна взаємодія державної та регіональної політики з максимальним акцентом на туристичні регіони.

Ця проблема, зокрема, актуалізується сьогодні наявністю складної епідеміологічної ситуації в світі, що утруднює активний розвиток міжнародного туризму і обмінів. Так Всесвітня туристична організація визначила 2020 рік як найгірший рік в історії туризму. Пункти призначення у всьому світі зустріли на 1 мільярд менше міжнародних прибуттів у 2020 році, ніж у попередньому році, через безпрецедентне падіння попиту та поширені обмеження на поїздки [2].

У той же час, на зустрічі міністра інфраструктури України Олександра Кубракова та голови Державного агентства розвитку туризму України Мар'яни Олесків із представниками туристичного бізнесу України, яка відбулася напередодні святкування Дня туризму 2021 року, було повідомлено дані останніх опитувань, які свідчать про те, що 32 % українців подорожують всередині країни [3]. Але цей показник може бути вищим,

якщо жителям України буде запропоновано максимальну палітру варіантів для подорожей в середині країни, тобто – при активному розвитку внутрішнього туризму.

**Огляд останніх досліджень та літератури.** Розвитку регіонального туризму і туристичних регіонів присвячено багато праць вітчизняних учених, в яких розглядаються окремо різні його сторони. Найчастіше це питання управління регіональним розвитком туризму (В. Семенов, В. Герасименко, Г. Горбань, Д. Стеченко, І. Безуглий, Н. Турло, С. Мархонос, Т. Ткаченко та ін.), взаємодія державних і регіональних органів влади в галузі його розвитку (І. Жук), геопросторові аспекти розвитку туризму в регіонах (О. Любіцева, А. Бейдик), розвиток його окремих видів та альтернативних турпродуктів (І. Кочанжі, М. Завялова, Н. Скринько, І. Заря та ін.). Проблеми використання ресурсного потенціалу регіонів розглядалися стосовно конкретних областей України: Чернівецької (О. Кифяк), Одеської (В. Герасименко, С. Галасюк, І. Єгупова, О. Михайлюк та ін.), Харківської (І. Писаревський, І. Андриєнко, М. Покоłodна та ін.) тощо.

**Формування завдань дослідження.** Проблема розвитку регіонального туризму та туристичних регіонів вимагає подальшого комплексного дослідження.

**Основний матеріал дослідження.** Термін регіон (лат. *regio* – «царина», «царство») у давні часи використовувався для позначення землі, краю, князівства тощо. Сьогодні – це поняття, яке визначає певну територіальну одиницю. Поняття регіону і, зокрема, туристичного регіону, вис-

вітлюється як у працях вчених-дослідників, так і у законодавчо-нормативних документах по-різному. У фізичній географії це узагальнена назва одиниць фізико-географічного районування різного так-сономічного рангу, в історіографії – історико-географічна територіальна одиниця, в економіці – відповідно певний економічний район [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9\\_%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD). Часто в науці регіон визначається як велика індивідуальна територіальна одиниця (наприклад, природна, економічна, політична тощо), де що відмінна від існуючого політичного або адміністративного поділу. Іноді під регіоном розуміють певну територію, що відрізняється від інших територій за низкою ознак та характеризується певною цілісністю, взаємозв'язаністю її складових елементів. Багато країн використовують слово «регіон» як термін для позначення територіального поділу держави. Стосовно України цей термін найчастіше використовується для позначення територій з кількох адміністративних областей: Південний регіон, Східний регіон, Західний регіон. А в українському законодавстві (Закони України про стимулювання розвитку регіонів, Про засади державної регіональної політики) позначено: «Регіон – територія Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя».

Регіон, який має певний потенціал для організації туристичних подорожей і відвідувань – наявність туристичних ресурсів, природних чи

історико-культурних пам'яток, інших об'єктів туристичного інтересу; в якому виробляється і пропонується туристичний продукт, що активно реалізується і знаходить попит, – такий регіон можна визначити як туристичний.

Поняття «туристичний регіон» часто ототожнюють з поняттям «туристична дестинація» (лат. *destino* – «призначення», «місцезнаходження»), яке виконує роль одного з базових термінів поняттєвого апарату іноземних дослідників і практиків туризму більше 30 років і вже активно увійшло в українську науку і практику. Але особливості ресурсного забезпечення туристичного продукту обумовили появу специфічних дестинацій як об'єктів ринкової пропозиції у вигляді готового туристичного продукту. Тобто туристичною дестинацією можна вважати і регіон, і конкретні центри, міста і села, підприємства з відомою маркою тощо [4, с.77], конкретну територію, яку турист обирає для відвідання, проводить там певний час і де відбуваються основні процеси взаємодії туриста з туристичною інфраструктурою [5, с.87]. Туристична діяльність, яка здійснюється в межах певного регіону як туристичної дестинації або сукупності регіональних туристичних дестинацій, складає сутність регіонального туризму.

Нині в країнах світу надається велика увага розвитку регіонального туризму, який стимулює економічний і соціальний розвиток проблемних регіонів, збереження їх природної та історико-культурної спадщини, використання залишених територій і виробничих об'єктів у містах, сприяє за-

гально державному розвитку та інтеграції у світовий культурний простір. І Україна не є виключенням. В серпні 2020 року Кабінетом міністрів України прийнято Державну стратегію регіонального розвитку на 2021-2027 роки, де зазначено, що, регіональна політика має сприяти кожному регіону та територіальній громаді в ефективному використанні їх потенціалу, переваг, ресурсів та можливостей для розвитку та підвищення якості життя людини та, відповідно, на користь розвитку всієї України. У прийнятій Стратегії, основною метою якої є сприяння регіональному розвитку та держави в цілому через створення достатніх умов для комфортного проживання, самореалізації та розвитку громадян, підвищення якості їх життя у кожному регіоні, належна увага приділена туризму, зокрема, внутрішньому.

Серед основних завдань – сприяння популяризації туристичного потенціалу регіонів і територіальних громад у державі та за кордоном, формуванню та реалізації конкурентоспроможних комплексних регіональних туристичних продуктів; формуванню туристичних брендів та їх просуванню всередині держав та на міжнародній арені; удосконаленню інформаційної інфраструктури рекреаційних та туристичних послуг, шляхом утворення регіональних центрів туристичної інформації та популяризації туристичних продуктів [6].

Регіональний розвиток, у тому числі розвиток туризму і рекреації, можливий при ефективному використанні внутрішнього потенціалу регіону – управлінського, ресурсного, фінансового. Суть активізації управлін-

ського потенціалу полягає в перенесенні акценту з прямого державного управління й регулювання регіонального розвитку туризму і рекреації на:

- стимулювання формування в регіонах дієвого автономного механізму регулювання;

- активізацію підприємницького елемента, діяльність фізичних осіб у забезпеченні такого розвитку;

- створення умов для ефективної співпраці органів державної влади, місцевого самоврядування та приватного сектора щодо розвитку туризму через різні механізми [7, с.6].

Досягнення поставлених цілей лежить на шляху залучення органів державної влади, місцевого самоврядування, територіальних громад та приватної ініціативи до активних дій в галузі ефективного створення та просування регіонального турпродукту, де головна координуюча роль належить саме органам місцевого самоуправління. Тому зараз при управліннях, департаментах туризму місцевих державних адміністрацій створюються локальні туристичні організації та центри туристичної інформації, активно залучаються зусилля вітчизняних та зарубіжних (у т.ч. міжнародних) громадських утворень. Цікавим у цьому відношенні є досвід Національної туристичної організації України (НТОУ).

НТОУ була створена як добровільне договірне неприбуткове об'єднання юридичних та фізичних осіб, яке не є господарським товариством чи підприємством, утворене та діє за галузевим принципом організації, на основі спільності інтересів. Як організація суспільного характеру вона взаємодіє з органа-

ми державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями різних форм власності [8].

Метою своєї діяльності НТОУ визначає всебічний розвиток сектору туризму України. Серед головних завдань – розвиток мережі регіональних і локальних ДМО, вирішення широкого спектру завдань у сфері створення, підтримки і просування регіональних туристичних продуктів. ДМО (Destination Management Organization) система управління і маркетингу туристичних напрямів (територій), яка давно і активно працює за кордоном.

Управління туристичним напрямом є процесом в якому лідери туристичної галузі, малого і середнього бізнесу, уряду і громадських організацій здійснюють планування розвитком туристичного напрямку (території) та управляють ним [9].

За період свого існування НТОУ вже здійснила низку цікавих і важливих ініціатив. Так, 17 травня 2021 року підписано Меморандум про співробітництво НТОУ з Ukraine-Invest. Сторони вирішили спільно працювати над створенням сприятливих умов для залучення інвестицій у розбудову сучасної туристичної інфраструктури та індустрії гостинності, реалізації інноваційних туристичних проектів, зростання попиту на туристичні послуги, збільшення надходжень від реалізації туристичних послуг і створення нових робочих місць в українських дестинаціях.

НТОУ в партнерстві із WTTC (Всесвітньою радою по туризму і подорожам) презентували серію протоколів безпеки для основних галузей

туристичного сектора України з метою ефективного пом'якшення наслідків пандемії COVID-19 та запровадили особливу відзнаку SafeTravels для відповідального бізнесу.

В рамках 2021 року, присвяченого темі урбан-туризму (міського туризму), 18 червня відбулася зустріч і підписання меморандуму про стратегічну співпрацю між WTCF (Все-світньою федерацією туристичних міст) і НТОУ з розвитку туризму в містах України і взаємодії двох організацій у питаннях безпеки, якості, знань, інвестицій та маркетингу в сфері туризму. Штаб-квартира WTCF знаходиться в Пекіні, вона є глобальним лідером, об'єднуючим урбан-дестинації з усіх континентів.

Серед головних завдань НТОУ – розвиток мережі регіональних і локальних ДМО, вирішення широкого спектру задач у сфері створення, підтримки і просування регіональних туристичних продуктів.

Ще 25 червня 2018 року за ініціативою НТОУ був підписаний Меморандум про співпрацю Туристичних інформаційних центрів з метою розвитку сталого туризму в Україні.

У Меморандумі зазначено, що намагаючись сприяти формуванню ефективного державно-приватного партнерства у сфері туризму в Україні та ґрунтуючись на принципах взаємоповаги, відкритості та сумлінності, сторони домовилися активно співпрацювати з питань розвитку сталого туризму та створення єдиної мережі туристичних інформаційних центрів на платформі Національної туристичної організації України, працюючих за єдиними

стандартами, політикою, користуючись загальними принципами у власній діяльності. Меморандум підписали представники міських та регіональних ТІЦ з Києва, Дніпра, Запоріжжя, Одеси, Полтави, Генічеська, Харкова та Харківської області, Тернополя, Умані[10].

Нещодавно до роботи органів місцевого самоврядування України з метою сприяння розвитку їх спроможності долучилася міжнародна неурядова організація Глобал Комюнітіз з програмою Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE) [11].

Програма має дві основні цілі: підтримка позитивного досвіду практики місцевого самоврядування у територіальних громадах і допомога громадянам та громадянському суспільству налагодити конструктивну взаємодію з органами місцевого самоврядування на основі прозорості діяльності ОМС.

Програма спрямовує на місцевий рівень технічну і фінансову допомогу, маючи на меті підвищення ефективності діяльності територіальних громад в галузі управління ресурсами, підвищення рівня якості послуг і таким чином – стимулюванні місцевого економічного розвитку в умовах децентралізації.

Нині програма працює у 10 областях: Дніпропетровській, Івано-Франківській, Харківській, Херсонській, Кіровоградській, Миколаївській, Тернопільській, Запорізькій, Чернівецькій та Чернігівській, провела відбір на конкурентних та прозорих засадах 100 партнерських територіальних гро-

мад. За підтримки Програми USA IDDOBRE громади створюють економічні профілі на своїх сайтах, центри підтримки бізнесу, агенції місцевого економічного розвитку, туристсько-інформаційні центри, розробляють проекти, під які програма на конкурентних засадах надає фінансові гранти для локальних ініціатив. За допомогою платформи DOBRE Pytannia громади проводять опитування серед мешканців, за результатами яких визначають пріоритети роботи та послуги, що вимагають покращення, створюють робочі групи для розробки планів удосконалення послуг. Пріоритетними є проекти, спрямовані на задоволення потреб молоді та створення інтересу до молодіжних заходів.

Для багатьох територіальних громад України туризм є одним з пріоритетних напрямів розвитку. На їх територіях розташовані природні та історико-культурні пам'ятки, інші об'єкти туристичного інтересу, що перебувають в управлінні спеціальних державних органів та підрозділів, діяльність яких здійснюється або з обласних центрів, або навіть зі столиці. Іноді між громадами та державними органами управління немає належної комунікації, що утруднює розвиток туристичного потенціалу на базі цих об'єктів. 12 жовтня 2021 року в рамках Програми USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE) Український кризовий медіа-центр провів круглий стіл «Як громадам розвивати туризм, коли основні магніти перебувають в управлінні держави». До обговорення проблеми долучилися Український культурний

фонд (програма Музей відкрито на ремонт) і Програми USAID «Демократичне врядування у Східній Україні» [12].

Попри збитки, що були характерні для сфери туризму України вже почали фіксувати поступове зростання розмірів туристичного збору. Так за 2021 р. до бюджету надійшло 244 млн. грн., що на 86,8 % вище аналогічного показника 2020 р., коли збір становив 130,6 млн. До 5 областей лідерів за сплатою туристичного збору увійшли: м. Київ та Одеська, Львівська, Київська, Закарпатська області. Столиця України поповнила бюджет на 68 млн. грн., Одеська область заробила 268 млн. грн., Львівська – 23 млн. грн., Київська – 15,3 млн. грн., Закарпатська – 11,7 млн. грн. Необхідно зазначити, що ставка збору встановлюється рішенням місцевих рад за кожну добу тимчасового розміщення в розмірі до 0,5 % для внутрішнього туризму та до 5 % для в'їзного.

Нині в Україні внутрішній туризм визнано пріоритетним напрямом. Лише в готелях України зафіксовано в 2020 р. 3,379 млн. внутрішніх туристів [13]. А це можливо тільки при використанні внутрішніх туристсько-рекреаційних можливостей українських регіонів. Як феномен національної економіки, туризм все ще неефективно реалізується через центральні структури, оскільки пов'язаний з ресурсами, приналежними конкретній території тому потребує широкої децентралізації на регіональному рівні. Це актуалізує проблему створення місцевого туристичного продукту з використанням наявних на даній території ресурсів, розвитку пріоритетного для даного регіону ви-

ду туризму. Компанія Google на запит Державного агентства розвитку туризму надала інформацію про Топ-туристичних об'єктів, місць та напрямків в Україні за кількістю пошукових запитів Google-Maps & Search за 9 місяців 2021 року. Перша п'ятірка запитів серед природних парків та заповідних зон: Бакота, Асканія-Нова, Тустань, Синевір, Блакитні озера (Чернігівщина).

Серед міських парків та розважальних зон у пошуковиках першість цього року отримав аквапарк в Одесі, за ним ідуть зоопарк у Києві, аквапарк у Затоці, аквапарк у Бердянську, та Центральний парк культури та відпочинку ім. Максима Горького у Харкові (який минулого року був на першому місці серед усіх запитів). Замикає п'ятірку лідерів цього разу Ботанічний сад у Києві.

Збираючись на море та пляжі, відпочивальники найбільше шукали Залізний порт, Кирилівку, Коблево, Чорноморськ та Лазурне.

Серед карпатських туристичних об'єктів – Буковель, Драгобрат, Яремче та Солотвино. Також популярні Джарилгач – українські Мальдиви; п. Клевань Рівненської області (тунель Коханья) [14]. За умови належного розвитку інфраструктури всі об'єкти могли б стати туристичними магнітами не тільки для вітчизняних, але й для іноземних туристів.

Серед перспективних видів туристичної пропозиції можна визначити не тільки рекреаційний, пізнавальний (унікальні історико-архітектурні ансамблі центрів, палацово-паркові комплекси Волині, Львівщини, Чернігівщини та Закарпаття, залишки старовинних міст, фортеці Буко-

вини та Поділля, численні скіфські кургани та пам'ятки трипільської культури) та екологічний туризм в унікальних українських національних парках та заповідниках, але й такі його види, як гастрономічний («До-рога вина і смаку» на Закарпатті), фестивальний, індустріальний (Криворіжжя, Донбас, Чорнобильська зона, промислові об'єкти Сходу України) та інші. На стику індустріального та рекреаційного туризму – соляні шахти Соледару і Артемівського донецького промислового об'єднання «Артемсіль» та закарпатське Солотвино.

Гарні перспективи розвитку має зелений та сільський туризм, який поки що найбільш стабільно розвивається в західних регіонах України (Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська області), але гарний потенціал для розвитку цих видів туризму мають також південь та центр країни. В Карпатах вже прокладено кілька трас для сноубордингу, а гірські річки Карпат, пороги Південного Бугу пропонують можливості, рафтингу. На жаль такі центри екстремального туризму, як дайвінг і дельтапланеризм, на часі стали недоступними через анексію Криму.

В Україні недостатньо розвинуто медичний та оздоровчий туризм на бальнеологічних курортах. У нас багато лікувальних ресурсів таких як солі, грязі, бішофіти на лиманах Чорного та Азовського морів (Одеська, Миколаївська, Херсонська Запорізька, Донецька області). Багато проблем залишається з інфраструктурою. Будівництво нових доріг сприяло розвитку можливостей комфортних по дорожжй автомобілями. Проте внут-

рішня авіація розвинена недостатня через високі ціни на послуги перевізників.

Перспективними видами туризму на регіональній основі є паломницький та ностальгичний. Цей перелік можна продовжувати з огляду на те, що різні регіони і центри України мають свої унікальні ресурси. Проблема створення і просування місцевих видів туристичних продуктів є перманентною і вимагає свого вивчення та практичного втілення.

Ще однією проблемою, яка потребує свого вирішення, є фінансове забезпечення розвитку туризму в регіонах. Спостерігається невідповідність між рівнем використання ресурсів територій, на яких здійснюється туристсько-екскурсійна діяльність, і наповненістю місцевих бюджетів за рахунок її здійснення та розвитку; недосконалість системи організаційних та економічних взаємовідносин між органами місцевого самоврядування і суб'єктами, що здійснюють туристсько-екскурсійне обслуговування населення на підпорядкованій їм території.

Одним з шляхів вирішення даної проблеми (крім дотацій з місцевого бюджету, залучення спонсорських коштів) є організація повноцінних турів – не менше двох днів перебування туристів – на території регіонального центру на основі створення комплексного продукту та залучення місцевої інфраструктури. Не менше значення має також вирішення проблеми підготовки місцевих кадрів на базі закладів вищої освіти та курсової підготовки, які б володіли ще практичними знаннями в сфері туристичних можливостей саме даного

регіону, що можливо на основі ефективного поєднання теоретичного навчання з правильно організованою практикою в конкретному регіоні.

**Висновки.** Згідно до офіційних досліджень Всесвітньої туристичної організації (UNWTO) за останні роки в сфері туризму світу прослідковувалися наступні тенденції, що також є характерними для сфери туризму України: внутрішній туризм демонстрував значні показники, оскільки більше мандрівників через закриті кордони обирали напрямки поблизу дому; набув поширення тренд на автентичність, екологічність та локальний бренд; за умов тотальних карантинних обмежень підвищилася популярність зеленого або сільського туризму, який забезпечує соціальну дистанцію та усамітнення.

В Україні 2020 та 2021 рр. були важкими для всіх учасників сфери гостинності. Проте, як це не парадоксально, ця криза відкрила перед нами низку нових можливостей, а вітчизняна туристична галузь за цей період зробила значний крок у своєму розвитку.

Вирішення проблем подальшого успішного розвитку внутрішнього туризму лежить на теренах його децентралізації та регіоналізації.

Комплексне вирішення проблем розвитку регіонального туризму в Україні вимагає подальшого вивчення і стимулювання його розвитку через вдосконалення системи управління, використання місцевих ресурсів і розбудови інфраструктури, підготовки кваліфікованих кадрів, створення унікальної регіональної туристичної пропозиції та вирішення проблем фінансування.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про туризм». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/Z9>
2. *World Tourism Barometer: Volume 18. Issue 6. October 2020.* URL: [www.unwto.org](http://www.unwto.org).
3. Офіційний сайт Міністерства інфраструктури України. URL: <http://mtu.gov.ua>
4. Юрчишина Л.І. Дестинація як основа регіонального розвитку туризму // *Економічний вісник національного гірничого університету.* 2007. № 4(60). С. 77-84.
5. N. LeiperSidney: *PearsonEducationAustralia*, 2004. 326 p.
6. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки // *Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
7. Олена Панухник. Інноваційний потенціал регіонального розвитку туризму та рекреації із залученням молодіжного ресурсу: передумови формування та векторність управління // *Галицький економічний вісник, № 2 (49).* 2015, С. 5-12
8. Статут Громадської спілки «Національна туристична організація України». URL: <http://www.ntoukraine.org>
9. Что такое DMO (Destination Management Organization) и как работает в туризме здорового человека. URL: <https://vc.ru/264728-chto-ta>
10. Меморандум про співпрацю Туристичних інформаційних центрів з метою розвитку сталого туризму в Україні // *НТОУ. Головна сторінка.* URL: <http://www.ntoukraine.org>
11. Програма «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE). URL: <http://gpmrada.gov.ua/dobre/4463-prograna>
12. Як громадам розвивати туризм, коли основні магніти перебувають в управлінні держави. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/14090>
13. Маджумдар О. Доля туризму в економіці України уже як в Італії. URL: <https://travel.rbc.ua/rus/show/turist-priletet-biznes-klasse-poselitsya-1644051083.html?fbclid=IwAR0pStYqoWZMpyunmrjFYTXaaxOebfDo24MO-uMxGpT7D6SzImuF3KN1eAAE>

## REFERENCES

1. *Zakon Ukraini «Proturizm».* [Official website Zakon Ukraini]. Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/Z9> [in Ukraine]
2. *WorldTourismBarometer: Volume 18. Issue 6. October 2020.* 18 p.
3. *Ofitsiyinyi sayt Ministerstva infrastrukturi Ukraini.* [Official website Ministerstva-infrastrukturiUkraini]. Retrieved from <http://mtu.gov.ua>[in Ukraine]

4. Yurchishina, L.I. (2007). *Destinatsiya yak osnova regionalnogo rozvitku turizmu [Destination as a basis for regional tourism development]*. *Yekonomichniy visnik natsionalnogo girnichogo universitetu – Economic Bulletin of the National Mining University*. №4(60). P.77-84 [in Ukraine].
5. N. LeiperSidney (2004): *Pearson Education Australia*, 326 p.
6. *Derzhavnastrategiyaregionalnogorozvilkuna 2021-2027 roki [State strategy of regional development for 2021 - 2027]*. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukraïni vid 5 serpnia 2020 r. № 695 – Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of August 5, 2020 № 695*. Official website <https://zakon.rada.gov.ua/>. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua> [in Ukraine].
7. Panukhnik, O. (2015). *Innovatsiyniy potentsial regionalnogo rozvitku turizmu ta rekreatsii z zaluchennyam molodizhnogo resursu: peredumovi formuvannya ta vektornist upravlinnya [Innovative potential of regional development of tourism and recreation with the involvement of youth resources: prerequisites for the formation and vector of management]*. *Galitskiy ekonomichniy visnik – Galician Economic Bulletin*, #2 (49). P. 5-12. [in Ukraine].
8. *Statut Gromadskoi spilki «Natsionalna turistichna organizatsiya Ukraïni» [Charter of the Public Union "National Tourist Organization of Ukraine"]*. Official website of NTOU. Retrieved from: <http://www.ntoukraine.org> [in Ukraine].
9. *Chtotakoe DMO (Destination Management Organization) i kakrabortaet v turizme zdorovogo cheloveka [What is DMO (Destination Management Organization) and how it works in the tourism of a healthy person]*. Retrieved from: <https://vc.ru/264728-chto-ta> [in Ukraine].
10. *Memorandum pro spivpratsyu Turistichnikh informatsiynikh tsentriv z metoyu rozvitku stalogo turizmu v Ukraïni [Memorandum of Cooperation of Tourist Information Centers for the Development of Sustainable Tourism in Ukraine]*. Official website of NTOU. Golovna storinka. Retrieved from: <http://www.ntoukraine.org> [in Ukraine].
11. *Programa «Detsentralizatsiya prinosit krashchi rezultati ta efektyvnist» (DOBRE). [Decentralization Brings Better Results and Efficiency] (DOBRE)*. Official website of DOBRE. Retrieved from: [in Ukraine].
12. *Yak gromadam rozvivati turizm, koli osnovni magniti perebuwayut v upravlinni derzhavi [How to develop tourism for communities, when the main magnets are in the government]*. Retrieved from: <https://decentralization.gov.ua/news/14090> [in Ukraine].
13. Madzhumdar, O.(2022). *Dolyaturizma v ekonomike Ukrainy uzhe kak v Italiï [The share of tourism in Ukraine's economy is already the same as in Italy]*. Retrieved from: <https://travel.rbc.ua/rus/show/turist-priletet-biznes-klasse-poselitsya-1644051083.html?fbclid=IwAR0pStYqoWZMpynmrjFYTXaaxOebfDo24MO-uMxGpT7D6SzImuF3KN1eAAE>[in Ukraine].
14. *Derzhavne agentstvo rozvitku turizmu Ukraïni [State Agency for Tourism Development of Ukraine]*. Official website DART. Retrieved from <https://> [in Ukraine].

*Стаття надійшла 14.02.2022*

**Посилання на статтю: Сокол Т.Г., Фастовець О.А.** Регіональний вектор розвитку туризму в Україні // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті: Зб. наук. праць, 2022. № 1 (78). С. 132-144. DOI 10.31375/2226-1915-2022-1-132-144.

*Article received 14.02.2022*

**Reference a JournalArtic: Sokol, Tatyana & Fastovets Oksana (2022).** Regional vector of tourism development in Ukraine. Development of management and entrepreneurship methods on transport. 1 (78), 132-144. DOI 10.31375/2226-1915-2022-1-132-144.